

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no

--- POSTADRESSE
Statkraft AS
Postboks 200 Lilleaker
0216 Oslo
Norway

BESØKSADRESSE
Lilleakerveien 6
0283 Oslo

--- SENTRALBORD
24 06 70 00

TELEFAKS:
24 06 70 01

--- INTERNETT
www.statkraft.no

E-POST:
post@statkraft.com

--- ORG. NR.: NO-987 059 699

DERES REF./DATO:
20/1984-2

VÅR REF.:

STED/DATO:
Oslo, 05.03.2021

FORSLAG TIL NY FORORDNING OM RETNINGSLINJER FOR TRANSEUROPEISK INFRASTRUKTUR (TEN-E)

Vi viser til Olje- og energidepartementets (OED) høringsbrev datert 22. januar 2021 om Europakommisjonens forslag til revidert forordning om retningslinjer for transeuropeisk infrastruktur (TEN-E) av 15. desember 2020. Forslaget er vedtatt av Kommisjonen og sendt over til det Europeiske Parlamentet og Rådet for behandling og vedtak.

Det nye forslaget vil oppheve TEN-E-forordningen fra 2013, som ikke er innlemmet i EØS-avtalen. Formålet med den reviderte TEN-E-forordningen er å etablere et rammeverk for utviklingen av prioriterte transeuropeiske energiinfrastrukturkorridorer og -områder, som bidrar til oppnåelse av EUs klima- og energimål for 2030 og målet om klimanøytralitet for 2050.

Vi oppfatter den reviderte TEN-E forordningen som oppfølgingstiltak for å realisere viktige deler av EUs strategi for offshore fornybar energi og EUs strategi for hydrogen. Dette innebærer bl.a. minst 60 GW offshore vind til 2030 og et mål om 300 GW til 2050. Som et virkemiddel for å oppnå dette har man mål om å etablere et masket offshore HVDC nett i bl.a. Nordsjøen samt infrastruktur for hydrogen.

Vi vil i det etterfølgende først gi en oppsummering av vår høringsuttalelse, deretter vår vurdering av betydningen og relevansen av den reviderte TEN-E for Norge og avslutningsvis noen innspill til bestemmelsene i forslaget til revidert forordning.

Oppsummering

Statkraft forventer at EU's planer om utbygging av infrastruktur for elektrisitet i Nordsjøen kan ha vesentlig betydning for realisering av norsk havvind, for leveranser fra norsk industri til europeisk havvind og for utvikling av elektriske forbindelser til andre land for eksport av norsk havvind. På sikt kan også EUs planer om en infrastruktur for hydrogen ha betydning for Norge og norske selskaper. Statkraft anbefaler at norske myndigheter tilrettelegger for at norske selskaper kan ta en aktiv rolle i planlegging og deltagelse i EUs planer om å utvikle infrastruktur i våre nærområder. Vi ber departementet om å vurdere, politisk og EØS rettslig, hvordan man kan sikre at norske selskaper får de samme muligheter og rettigheter som selskaper i EU land har gjennom revidert TEN-E.

Når det gjelder bestemmelsene i forslaget til revidert TEN-E så inkluderer forslaget anlegg som etter vår mening ikke kan sies å være infrastruktur. Dette gjelder «electricity storage»,

på minst 225 MW og 250 GWh/a, og elektrolysører på minst 100 MW. Statkraft og andre markedsaktører bygger allerede i dag batterier, som inngår i «electricity storage», og planlegger å bygge elektrolysører. Vi mener det derfor er uheldig om kommersielle aktørers markedsbaserte prosjekter skal måtte konkurrere med lignende prosjekter bygd under et regulert regime med gunstigere vilkår og en annen økonomisk risiko. Slike anlegg bør derfor ikke reguleres gjennom TEN-E.

Betydning og relevansen av revidert TEN-E for Norge

Norge er en energinasjon med betydelige fleksible fornybarressurser. Vi har omfattende relasjoner til EU på energiområdet, inkludert elektriske overføringsforbindelser til 5 EU-land og deltar i et felles kraftmarked som i stor grad er underlagt EU/EØS rettslige rammer. Basert på dette og fordi Norge har et stort sjøterritorium i Nordsjøen virker det naturlig at Norge er med på å planlegge det som kan være en del av den fremtidige mulige felles infrastrukturen i Nordsjøen. Gitt at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å bygge denne infrastrukturen, og at de som har nytte av den finner en hensiktsmessig måte å finansiere denne på, forventer vi at den bygges og at det etter hvert kan bli et masket offshore nett som kan utgjøre en del av indre energimarkedet.

Statkraft oppfatter at en viktig grunn til at TEN-E forordningen fra 2013 ikke ble implementert i EØS-avtalen var at regjeringen har ment at EØS-avtalen ikke gjelder på den norske kontinentalsokkelen. I den reviderte TEN-E forordningen er infrastruktur for naturgass og olje tatt ut mens bl.a. offshore el-nett og nettverk for hydrogen er inkludert for å følge opp EUs mål innenfor klima og energi. EUs strategi og interesse for havvind og hydrogen viser at det kan være betydelige vekstmuligheter for norsk industri. Dette bør kunne gi et grunnlag for en revidert vurdering av hvordan Norge bør delta i arbeide med å planlegge og utvikle ny infrastruktur i våre nærområder. I tillegg viser også interessen blant norske aktører om å utvikle havvind og hydrogen, at det bør være betydelig vekstmuligheter for norsk industri innenfor virkeområde til revidert TEN-E.

Projects of common interest

TEN-E er et regelsett for felles prosess og saksregler for oppbyggingen av grensekryssende infrastruktur i Europa. Det har vært fokus på konkrete prosjekter av felles interesser (Project of Common Interest -PCI) som har adressert forsyningssikkerhet og bedre markedsintegrasjon. Prosjekter som får PCI status skal sikres raskere konsesjonsprosess, forenklede regulatoriske prosesser og mulighet for finansiell støtte til studier og endog bygging gjennom Connecting Europe Facility (CEF), forordning 1316/2013. CEF forordningen er i utgangspunktet heller ikke innlemmet i EØS-avtalen. Derimot er CEF innlemmet i Protokoll 31 i EØS-avtalen for telekom og transport, men ikke for energi.

Statkraft oppfatter at hvis den reviderte TEN-E forordningen implementeres i EØS avtalen vil Norge, og norske selskaper, ha tilnærmet de samme rettigheter og forpliktelser som land og selskaper i EU. Hvis den ikke blir implementert i EØS-avtalen kan Norge fort bli betraktet som et tredjeland. Vi vil i det følgende gi noen innspill på mulige konsekvenser for Norge og norske selskaper hvis Norge ikke blir en likeverdig part.

Statnetts rolle i ENTSO-E's arbeid med TEN-E

I forslaget til revidert TEN-E er den europeiske TSO organisasjonen, ENTSO-E, som Statnett er medlem av, gitt flere sentrale oppgaver og roller. De skal utvikle metodikk for harmonisert «energy system wide cost-benefit analysis at Union level» for PCI prosjekter. Videre skal de utarbeide scenarier for Ten-Year Network Development Plans (TYNDP) samt utarbeide og publisere «integrated offshore network development plans» basert på de politiske målsetningene for 2050, med delmål for 2030 og 2040. Dersom Norge velger å ikke delta i TEN-E kan vi ikke se at Statnett og andre norske aktører har rett til å delta i de koordinerings- og planleggingsprosessene som skal gjennomføres i kraft av forordningen. Siden dette synes å være det konkrete grunnlaget i EU for å utvikle et samlet masket offshore HVDC nett i Nordsjøen, hvor havvind og elektriske forbindelser til ulike land er tilknyttet, kan konsekvensene for norsk industri ved å ikke delta bli store.

I den reviderte TEN-E forordningen er det lagt føringer for utvikling av infrastrukturprosjekter med tredjeland, såkalte Projects of Mutual Interest (PMI). Dette skal være prosjekter som er nødvendig for at EU skal nå klimamålene og hvor nabolandet er regulatorisk tilpasset EU og prosjektene har nytte for minst to medlemsland. Vi registrerer at det er strengere kriterier for å bli et PMI-prosjekt enn et PCI-prosjekt, hvor det bl.a. er tilstrekkelig at et PCI-prosjekt har nytte for et medlemsland. Det kan igjen medføre at det er mer attraktivt og lettere å utvikle et PCI-prosjekt enn et prosjekt hvor tredje land deltar, dvs et PMI-prosjekt.

Hvordan skal norske interesser innenfor hydrogen ivaretas i TEN-E?

ENTSO-G har en sentral rolle for planlegging av infrastruktur for bl.a. hydrogen i revidert TEN-E. I dag er Norge gjennom Gassco kun observatør i ENTSO-G. Vi antar at Norge bør ha en sterkere tilknytting til ENTSO-G, og dermed revidert TEN-E, hvis vi skal kunne delta som likeverdig partner i planlegging og utvikling av infrastruktur for hydrogen.

Vekstmuligheter for norsk industri

Statkraft ønsker utvikling av en hensiktsmessig infrastruktur som muliggjør effektiv krafthandel med andre europeiske land. Vi har ambisjoner om å utvikle havvind med mulig tilknytting til et nett i Nordsjøen. For oss virker det nærliggende at Norge tar en sentral rolle i planleggingen av et slikt nett. Statkraft jobber også med hydrogen og vurderer at det i fremtiden kan være aktuelt for Norge å knytte seg til en infrastruktur for hydrogen med forbindelse til andre land.

I NHO rapporten om en industriell satsing på havvind fra februar i år er det gitt en del felles anbefalinger som berører Norges forhold til revidert TEN-E. I rapporten anbefales det at Norge bør ta en «arkitektrolle» for det fremtidige Nordsjø-nettet. Videre foreslår man at regjeringen bør sette som mål at det innen 2030 etableres et hybrid HVDC-nett mellom Nordsjølandene og at Norge har en ledende rolle i utformingen av dette nettet.

Statkraft tror det er lettere å utvikle et masket Nordsjø-nett hvis Norge blir en tilnærmet likeverdig part med EU landene innenfor rammene av den reviderte TEN-E forordningen. Vi forventer at departementet vurderer, politisk og EØS rettslig, om det krever at man tar EUs infrastrukturforordning (TEN-E) fullt ut, eller om man på annen måte kan oppnå de samme muligheter og rettigheter som EU land har gjennom TEN-E.

Kommentarer til bestemmelsene i forslaget til revidert forordning

Revidert TEN-E forordning skal være en regulering av infrastruktur med grensekryssende virkning. Imidlertid ser vi at forslaget til revidert TEN-E utvides utover det som naturlig faller inn under å være «infrastruktur med grensekryssende virkning». Statkraft er opptatt av at anlegg som kan bygges og finansieres som kommersielle prosjekter av kommersielle aktører, og dermed være del av den konkurranseutsatte delen av energimarkedet, ikke

skal være del av revidert TEN-E forordning. Imidlertid ser vi av forslaget, annex IV (1), at «electricity storage» på minst 225 MW og 250 GWh/a er prosjekter som kan omfattes av reguleringer og dermed få bl.a. økonomisk støtte. Likeledes foreslås det at elektrolysører på minst 100 MW også kan omfattes av foreslått forordning. Statkraft og andre markedsaktører bygger allerede batterier, som inngår i «electricity storage», og planlegger å bygge elektrolysører. Vi mener det derfor er uheldig om kommersielle aktørers markedsbaserte prosjekter skal måtte konkurrere med lignende prosjekter bygd under et regulert regime med gunstigere vilkår og en annen økonomisk risiko. Slike anlegg bør derfor ikke reguleres gjennom TEN-E.

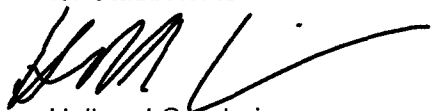
Revidert TEN-E bør omfatte den regulerte del av markedet og ikke være prosjekter som kan gjennomføres som kommersielle prosjekter av kommersielle selskaper. Det er viktig å opprettholde skille mellom virksomhet som omfattes av monopolreguleringen, hvor infrastruktur hører naturlig hjemme, og den konkurransette del av næringen. For monopolvirksomhet kan den økonomiske risikoen knyttet til virksomhet i stor grad overveltes tredje part, tariff-kunder. For konkurranseutsatte aktører må selskapet selv ta risikoen. På det grunnlaget ønsker Statkraft at man holder fast ved at TEN-E skal gjelde infrastruktur med grensekryssende virkning, og at elektrisitetslagring og hydrogen produksjon tas ut av TEN-E forordningen.

Vi oppfatter at det er strengere kriterier i forslaget til å bli registrert som et PMI-prosjekt enn et PCI-prosjekt. Det gjelder for eksempel at PMI-prosjekter må ha nytte for minst 2 EU-land mens et PCI-prosjekt kun trenger å være nyttig for et EU-land. Vi tror dette kan ha uheldige virkninger når det gjelder utvikling av felles infrastruktur i bl.a. Nordsjøen som kan involvere EU-land, Norge og Storbritannia. Statkraft ønsker at kriteriene for PCI-prosjekter og PMI-prosjekter skal være mest mulig like.

Avslutning

Utvikling av en felles infrastruktur og lønnsom kraftproduksjon i den sørlige Nordsjøen kan gi betydelige vekstmuligheter for norske aktører. En vesentlig premisse for å få lønnsomhet i havvindutbygging er adgang til det europeiske markedet. For Statkraft virker det derfor naturlig at Norge er med på å planlegge og være en del av en fremtidig mulig felles infrastruktur i Nordsjøen, som vil kunne utgjøre en del av det indre energimarkedet. Det innebærer at norske myndigheter må avklare hvordan man kan sikre at norske selskaper får de samme muligheter og rettigheter som selskaper i EU land har gjennom revidert TEN-E. Det er en vedvarende bekymring at det tar lang tid å få avklart formelt hvordan bestemmelser i EU regulering påvirker Norge og dermed norske aktører. Gjennom EØS avtalen forventer vi å være en likeverdig part i det indre energimarkedet. Vi stiller gjerne opp for nærmere redegjørelse av våre synspunkter.

Med vennlig hilsen
for Statkraft AS

Hallvard Granheim
Konserndirektør for Marked og IT